

Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetlerine Yönelik Engel ile Baş Etme ve Saldırganlık Davranışlarının İncelenmesi*

Fatih YAŞARTÜRK^{1†}, Buğra AKAY², Murat KUL³

¹Bartın Üniversitesi, Spor Bilimler Fakültesi, Bartın.

²Kırıkkale Üniversitesi, Spor Bilimler Fakültesi, Kırıkkale.

³Bayburt Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Bayburt.

Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderi Tarihi (Received): 10/06/2022

Kabul Tarihi (Accepted): 06/11/2022

Online Yayın Tarihi (Published): 31/12/2022

Öz

Bu araştırmanın amacı, Bartın üniversitesi öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerine yönelik engel ile baş etme stratejileri ve saldırganlık davranışları arasındaki ilişkiyi bazı demografik değişkenlere göre incelemektir. Araştırma ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüştür. Örneklem grubu uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 299 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, “Serbest Zaman Engelleri ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği (SZEBSÖ)” ve “Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği (BPSÖ)” kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 26.0 paket programı kullanılarak, T-Testi ve Pearson Korelasyon analizleri yapılmıştır. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine yönelik SZEBSÖ arasında anlamlı farklılık görülmezken; fiziksel saldırganlık davranışları erkek katılımcıların anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Katılımcıların spor türü değişkenine göre SZEBSÖ “kişilerarası ilişkiler” alt boyutunda bireysel spor yapanların lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Katılımcıların yaş değişkenine ile serbest zaman engelleri ile baş etme stratejileri ölçeği arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmamıştır. Ayrıca öğrencilerin yaş değişkeni ile Buss-Perry saldırganlık ölçeği ve “fiziksel saldırganlık” alt boyutunda pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin serbest zaman engelleri ile baş etme stratejileri ölçeği ile Buss-Perry saldırganlık ölçeği arasında negatif ve orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak üniversite öğrencilerinin saldırganlık eğiliminin artması, serbest zaman engellerine yönelik baş etme stratejilerini olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Üniversite öğrencilerinin saldırganlık davranışlarını azaltmaya yönelik programların uygulanması, serbest zaman etkinliklerine katılımlarına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencisi, Serbest Zaman Faaliyetlerine Yönelik Engel, Saldırganlık Davranışı.

Investigation of Negotiating with the Barriers of Leisure Activities and Aggressive Behavior in University Students

Abstract

The aim of the study is to examine the relationship between leisure negotiation strategies and aggressive behaviour levels of university students and their differentiation status in terms of some demographic variables. The research was carried out according to the relational screening model. The sample group consists of 299 university students selected by convenient sampling method. Personal information form prepared by the researchers, “Leisure Negotiation Strategies Scale (LNSS)”, “Buss-Perry Aggression Questionnaire (BAQ)” were used as data collection tools in the study. In the analysis of the data T-Test and Pearson Correlation analyses were used by using the SPSS 26.0 package program. While there was no significant difference between LNSS for the gender variable of the students; physical aggression behaviours of male participants were found to be significantly higher. According to the sport type variable of the participants, a significant difference was found in favour of those who do individual sports in the LNSS “interpersonal relations” sub-dimension. There was no significant relationship between the age variable of the participants and the leisure negotiation strategies scale. In addition, a positive and low level correlation was found between the age variable of the students and the Buss-Perry aggression scale and the “physical aggression” sub-dimension. A negative and moderate correlation was found between the leisure negotiation strategies scale and Buss-Perry aggression questionnaire of university students. As a result, it can be said that the increase in the aggression tendency of university students negatively affects the negotiation strategies with the barriers of leisure activities. Implementation of programs aimed at reducing the aggressive behavior of university students will contribute to their participation in leisure activities.

Keywords: University Student, Barrier of Leisure Activities, Aggressive Behavior.

* Bu çalışma, 09-10 Nisan 2022 tarihlerinde online olarak düzenlenen 2. Uluslararası Spor ve Sosyal Bilimlere Multidisipliner Yaklaşım Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

† Sorumlu Yazar: Fatih Yaşartürk, E-posta: fatihyasarturk@gmail.com

GİRİŞ

Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle beraber insanların hem çalışma hem de eğitim sürecinde bir takım düzenleme gerekliliği oluşmaktadır. Bu yüzden serbest zamanı verimli değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Bununla birlikte yükseköğretim öğrencilerinin kampüs ortamı ve çevresinde serbest zamanlarını çeşitli faaliyetlerle değerlendirebilme imkânı bulunmaktadır. Bireyler bu aktivitelerin içinden özgür iradesiyle fiziksel, sosyal, psikolojik ya da bilişsel yönden katkı sağlayacak şekilde seçim yapabilmektedir.

Serbest zaman kavramı, insanların gönüllü bir şekilde katıldığı faaliyetleri içinde bulundurduğu zaman dilimi olarak değerlendirilmektedir (Daniel, Army ve Nancy, 2008). Serbest zaman faaliyetleri, eğlence ve mutluluk gibi olumlu duyguların yaşam tarzı içinde uygulanması olarak açıklanmaktadır (Stebbins, 2011; Yaşartürk, 2016). Serbest zaman, genellikle iş hayatıyla ilgili ve artan süreçte katılım zorunluluğu olmadan bireyin özgür iradesiyle değerlendirdiği ve kişisel gelişim göstereceği zaman dilimi olarak görülmektedir (Aytaç, 2002; Yaşartürk, 2019). Serbest zaman iyi bir şekilde değerlendirildiğinde; bireye kendini ifade etme, yaratıcılığını geliştirme, çeşitli deneyimler elde etme ve üretkenliğini geliştirme imkânı sunar. Serbest zamanı verimli ve etkili kullanabilme ancak belli bir eğitimin ve gelişmişliğin sonucunda olur (Kılbaş, 2004; Yaşartürk, Bilgin ve Yaman, 2017). Bu yüzden serbest zaman faaliyetlerinin doğru bir şekilde değerlendirilmesi hem engel hem de baş etme sürecinde fayda sağlayacaktır.

İnsan yaşamını fiziksel, psikolojik ve sosyal olarak bu denli olumlu etkileyen serbest zaman faaliyetlerine katılım çeşitli faktörler tarafından etkilenebilmektedir (Yerlisu Lapa ve Köse, 2018). Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde ise serbest zaman faaliyetlerine katılım; serbest zaman kolaylaştırıcıları, motivasyonu, tutumu, engelleri ve bu engeller ile baş etme stratejileri gibi çeşitli faktörler tarafından etkilenmektedir (Ayhan ve Bilge, 2020; Hubbard ve Mannell, 2001; Kim, Heo, Chun, ve Lee, 2011; Raymore, 2002; Yaşartürk, Akay ve Ayhan, 2021). Bu araştırmanın odaklandığı konu ise serbest zamanın engelleri ve bu engeller ile baş etme stratejileri arasındaki ilişkidir (Yerlisu Lapa ve Köse, 2018). Dolayısıyla serbest zaman faaliyetlerinde engellerin doğru tespit edilmesi bu engeller ile baş etme noktasında etkili olacaktır.

Serbest zaman literatürü incelendiğinde “engel” kavramı, kişilerin serbest zaman tercihlerine etki eden, sınırlandırıcı veya doyum düzeyini düşüren etkenler olarak ifade edilmektedir (Jun ve Kyle, 2017; Sarol, 2017). Jackson ve Burton (1999) serbest zaman engellerini, bireyin faaliyetlere katılımını sınırlandırıcı ya da katılımına etki eden olumlu duyguların azalmasına neden olan faktörler şeklinde ifade etmektedir. Bireyler serbest zaman faaliyetlerine katılmak isterken çeşitli engellerle karşılaşmış olmalarına rağmen kimileri bu engellerin üstesinden gelerek diledikleri etkinliklere katılım sağlayabilmişlerdir. Genel olarak baş etme kavramı, kişinin serbest zaman faaliyetlerine katılım sağlarken yaşadığı engel durumlarına karşı baş ederek bu engelleri aşma becerisidir (Crawford, Jackson ve Godbey, 1991; Güler, Demirel, Çakır ve Budak, 2020; Yaşartürk, Uzun, İmamoğlu ve Yamaner, 2016; Yerlisu Lapa ve Köse, 2018). Baş etme stratejisi ise, bireylerin serbest zaman engellerini aşmaya yönelik geliştirdiği stratejiler sonucunda ortaya çıkmıştır (Güler ve ark., 2020). Bu durum, kişilerin bir engel ile karşılaştığı zaman bu engel ile nasıl baş edecekleri ile ilgili önemli

ipuçları sağlayan ve onların hayatının duygusal rahatlama için önemli bir konu olarak açıklanmaktadır (Henderson ve Bialeschki, 1993; Little, 2000; Samdahl ve Jekubovich, 1997; Yerlisu Lapa ve Köse, 2018). Serbest zaman faaliyetlerinde çeşitli engeller ile karşılaşım baş etme stratejileri geliştirebilmek mutluluk ve doyum gibi psikolojik süreçleri etkilediği gibi motivasyonu artırarak saldırganlığa yönelik olumsuz eğilimleri de azaltacağı söylenebilir.

Buss ve Perry (1992) saldırganlığı, “başka bir organizmaya yönelik zarar verici bir şekilde tepki verme” eğilimi olarak ifade etmiştir (Akt: Patrick ve Zempolich, 1998). Buss ve Perry (1992), saldırganlığı “sözel saldırganlık”, “fiziksel saldırganlık”, “öfke” ve “düşmanlık” faktörlerinde oluşan bir yapı olduğunu ve bu faktörleri saldırganlığın dışı vuruş biçimi olarak düşünmektedir. Saldırganlık, yaşamın varlığından beri diğer canlılara zarar verme çabası, üzerinde çok kez araştırma yapılmış insan eylemlerinden birisi olduğu açıktır (Dalbudak, 2012). Bayram (2012) saldırganlığı, bireyin karşısındaki kişiye üstünlük sağlamak amacıyla gerçekleştirmiş olduğu hırpalayıcı, kırıcı ve düşmanca bir eylem olarak ifade etmiştir.

Saldırganlık kavramı, öfke ile ilgili davranış mekanizmalarını ortaya çıkarmaktadır. Saldırgan davranış bir başkasına acı, zarar verme ya da yaralanmaya neden olabilecek eylemler olarak tanımlanmaktadır (Liu, Lewis ve Evans, 2013). Saldırganlık, toplumların tamamında ve özellikle gençlerde görülen şiddetin bir parçası olmakla birlikte halk sağlığı üzerinde de istenilmeyen etkiler oluşturmaktadır. Gençlerin saldırgan davranışlarının sonucunda ekonomik sonuç, sağlık harcamalarında artış, adalet sisteminde zorluklar ve toplumun temel yapısına zarar vermek gibi birçok olumsuz etkileri bulunmaktadır (Ramirez ve Andreu, 2006; Staicu ve Cutov, 2010). Saldırganlık okul öncesi dönemden üniversite dönemine kadar her eğitim kademesinde kişilerde görülen olumsuz özelliklerle ilişkili bir davranıştır (Camadan ve Yazıcı, 2017). Ek olarak üniversite öğrencilerinin eğitim hayatı boyunca psikolojik ve fiziksel saldırganlık davranışlarına şahit olma durumları bu konuda araştırmaları arttırmıştır.

Üniversite dönemi çoğu öğrenci için yeni bir çevre ve ilişki kurmaya başladığı, kendi yaşamını ve harcamalarını ilk kez kendi yönettiği, başkalarının duygularını anlamaya, kendi duygularını ise savunmaya çalıştığı bir süreçtir. Bu süreçte ihtiyaçların karşılanmadığı ve beklentilerin gerçekleşmediği durumlarda öfke davranışının ortaya çıkması beklenen sorunlardan biri olmaktadır (Cengiz, Koçak ve Sunay, 2018). Yaşadığı sosyal çevreden uzaklaşan üniversite öğrencileri okul ortamına uyum sağlamaya çalışırken, diğer yandan da geleceğe yönelik kaygı yaşamaktadır. Boş zaman faaliyetlerini olumlu bir şekilde değerlendirerek stresten uzak kalabilirler.

Öğrenciler, böylesine stresli durumlara karşı baş etme stratejileri bazen yetersiz olabilmektedir. Yalnız yaşamının vermiş olduğu sorumluluk, hayal kırıklıkları, engellemeler, toplum, aile veya arkadaşlar tarafından reddedilme duygusu kendini öfke kontrol sorunları şeklinde gösterebilir (Elkin ve Karadağlı, 2016; Yılmaz, Yılmaz ve Karaca, 2008). Bu noktada boş zaman faaliyetlerinin olumlu bir şekilde değerlendirilmesinin stresten uzak kalmak için katkı sağlamaktadır (Türkmen ve Yaşartürk, 2021).

Literatürde yer alan bu açıklamalara göre, üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerini etkili değerlendirmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Fakat serbest zaman etkinlikleri içerisinde çeşitli engeller ile baş etme durumu oluşabilmektedir. Bu yüzden bu etmenlere yönelik kalıcı mekanizmalar oluşturmak hem öfke kontrolü hem de saldırganlık

eğilimini doğrudan etkileyeceği söylenebilir. Buradan yola çıkarak çalışmamızın amacı üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerine yönelik engel ile baş etme ve saldırganlık davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışmada mevcut durumu ortaya koymaya yönelik tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri evrenin çok sayıda bireyden oluştuğu durumlarda evren ile ilgili genel bir sonuca ulaşmak için kullanılmaktadır. İlişkisel tarama, değişkenlerin birlikte değişimleri müdahale edilmeden incelendiği araştırma modelidir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demiral, 2018).

Çalışma Grubu

2021-2022 yıllarında Bartın Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 1383 kişi çalışmanın evrenini, evrenden uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 299 üniversite öğrencisi ise çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Kişisel Bilgi Formu: Öğrencilerin cinsiyet, lisanslı sporcu olma durumu, spor türü (bireysel-takım), yaş durumlarına yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Serbest Zaman Engelleri ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği (SZEBSÖ): Serbest zaman katılımcılarının, karşılaştığı engellerle baş etme stratejilerinin düzeyini belirlemek için Hubbard ve Mannell tarafından geliştirilen, Elkins'in (2004) rekreasyonel kampüs sporlarına modifiye ettiği, Beggs, Elkins ve Powers (2005) tarafından geçerliği doğrulanan ve Yerlisu Lapa'nın (2014) Türkçe uyarlamasını yaptığı "Serbest Zaman Engelleri ile Baş Etme Stratejileri Ölçeği (SZEBSÖ)" kullanılmıştır. 31 maddeden oluşan ölçek 4 madde (3., 5., 19. ve 26.) binişik olduğu için çıkartılmış ve toplamda 27 madde ve "zaman yönetim stratejileri", "beceri kazanma stratejileri", "kişilerarası ilişkiler", "içsel onaylanma stratejileri", "fiziksel uygunluk stratejileri", "finansal yönetim" alt boyutları olmak üzere 6 faktörlü bir yapıya sahiptir. Türkçe uyarlama çalışmasında alt faktörler ayrı olarak değerlendirilmemiş olup ölçek geneli iç tutarlık katsayısı "0,73" olarak hesaplanmıştır. Çalışmamızda ise ölçek geneli iç tutarlık "0,75" bulunmuştur.

Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği (BPSÖ): Buss ve Perry (1992) tarafından geliştirilen "Buss-Perry Aggression Questionnaire (BAQ)" ve Türkçe uyarlaması Madran (2012) tarafından yapılan "Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği (BPSÖ)" kullanılmıştır. Ölçek toplamda 29 maddeden oluşmaktadır. 9. ve 16. maddeler ters maddedir. Beşli likert tipli derecelendirme yapılan ölçek "fiziksel", "sözel", "öfke", "düşmanlık" alt faktörleri olmak üzere 4 faktörlü bir yapıya sahiptir. Türkçe uyarlama çalışmasında alt boyutların iç tutarlık katsayıları sırasıyla "0,78", "0,48", "0,76", "0,71"; ölçek toplamının ise "0,85" bulunmuştur. Çalışmamızda ölçeğin iç tutarlık katsayıları sırasıyla "0,70", "0,65", "0,60", "0,76"; ölçek genelinde ise "0,81" bulunmuştur.

Araştırma Etiği: Çalışma için Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan (18.01.2022/2022-01) etik kurul onay belgesi alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS (26.0) programı ile yapılmıştır. Analiz sürecinde kullanılacak testleri belirlemeye yönelik basıklık-çarpıklık değerleri incelenmiş ve normal dağılım gösterdiği için parametrik testler kullanılmıştır. Analizlerde t-Testi ve Pearson korelasyon testi yapılmıştır. Ölçek maddelerinin güvenilirliğini belirlemeye yönelik iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgilerine yönelik tablo sonuçları

Değişkenler		n	%	\bar{X}	S
Cinsiyet	Erkek	154	51,5		
	Kadın	145	48,5		
Lisanslı Sporcu Olma	Evet	239	79,9		
	Hayır	60	20,1		
Spor Türü	Takım	151	50,5		
	Bireysel	148	49,5		
Yaş		299		22,36	2,41

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %51,5'inin erkek, %48,5'inin kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Katılımcıların %79,9'unun lisanslı sporcu olduğu, %20,1'inin ise lisanslı sporcu olmadığı belirlenmiştir. Sporcuların %50,5'inin takım sporu, %49,5'inin ise bireysel spor yaptığı görülmektedir. Katılımcıların yaş ortalamalarının 22,36 olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2. Alt boyutların puan dağılımları

Ölçekler	Alt Boyutlar	Madde Sayısı	\bar{X}	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
SZEBSÖ	Zaman Yönetimi Stratejileri	6	2,81	,61	,331	,328
	Beceri Kazanma Stratejileri	5	2,72	,65	,609	,614
	Kişilerarası İlişkiler	5	2,67	,63	,139	,500
	İçsel Onaylanma Stratejileri	3	2,70	,75	,286	,319
	Fiziksel Uygunluk Stratejileri	3	2,66	,72	,307	,179
	Finansal Yönetim	5	2,72	,55	,254	,640
BPSÖ	Fiziksel Saldırganlık	9	2,83	,51	,267	-,211
	Öfke	7	2,72	,48	,491	,681
	Düşmanlık	8	2,70	,51	,361	,734
	Sözel Saldırganlık	5	2,74	,57	,372	,287

Tablo 2'ye göre katılımcıların SZEBSÖ alt faktörlerinden aldığı en düşük ortalama "Fiziksel Uygunluk Stratejilerinde" olduğu görülmektedir. BPSÖ'de ise en düşük ortalama "Düşmanlık" alt faktöründe bulunmuştur. Katılımcıların SZEBSÖ "zaman yönetim stratejileri" alt boyutu ile BPSÖ "fiziksel saldırganlık" alt faktöründe en yüksek ortalama puanlara sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Cinsiyet değişkeni ile SZEBSÖ ve BPSÖ t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{X}	S	sd	t	p
Zaman Yönetimi Stratejileri	Erkek	154	2,86	,64	297	1,463	,145
	Kadın	145	2,76	,56			
Beceri Kazanma Stratejileri	Erkek	154	2,72	,68		-,181	,857
	Kadın	145	2,73	,60			
Kişilerarası İlişkiler	Erkek	154	2,70	,67		,851	,395
	Kadın	145	2,64	,58			
İçsel Onaylanma Stratejileri	Erkek	154	2,73	,77		,504	,615
	Kadın	145	2,68	,73			
Fiziksel Uygunluk Stratejileri	Erkek	154	2,69	,68		,557	,578
	Kadın	145	2,64	,77			
Finansal Yönetim	Erkek	154	2,72	,57		,214	,831
	Kadın	145	2,71	,53			
Fiziksel Saldırganlık	Erkek	154	2,90	,55		2,185	,017*
	Kadın	145	2,76	,47			
Öfke	Erkek	154	2,76	,50		1,010	,314
	Kadın	145	2,71	,47			
Düşmanlık	Erkek	154	2,73	,55		,985	,326
	Kadın	145	2,67	,46			
Sözel Saldırganlık	Erkek	154	2,76	,58		,492	,623
	Kadın	145	2,72	,56			

*p<0,05

Tablo 3'te yer alan sonuçlar doğrultusunda katılımcıların SZEBSÖ, cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre BPSÖ "fiziksel saldırganlık" alt faktöründe anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur ($t_{(297)}=2,185$; $p<,05$). Bu bulgulardan hareketle cinsiyetin, üniversite öğrencilerinin serbest zaman engelleri ile baş etme stratejileri üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı; fiziksel saldırganlık davranışlarında ise anlamlı etkisinin olduğu bulunmuştur.

Tablo 4. Lisanslı sporcu olma değişkeni ile SZEBSÖ ve BPSÖ t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Lisanslı Sporcu Olma	n	\bar{X}	S	sd	t	p
Zaman Yönetimi Stratejileri	Evet	239	2,83	,61	297	,894	,372
	Hayır	60	2,75	,57			
Beceri Kazanma Stratejileri	Evet	239	2,74	,65		1,048	,295
	Hayır	60	2,64	,63			
Kişilerarası İlişkiler	Evet	239	2,70	,65		1,159	,247
	Hayır	60	2,59	,51			
İçsel Onaylanma Stratejileri	Evet	239	2,71	,73		,200	,842
	Hayır	60	2,69	,85			
Fiziksel Uygunluk Stratejileri	Evet	239	2,67	,70		,792	,429
	Hayır	60	2,59	,79			
Finansal Yönetim	Evet	239	2,70	,56		-,680	,497
	Hayır	60	2,76	,51			
Fiziksel Saldırganlık	Evet	239	2,82	,46		-,551	,582
	Hayır	60	2,86	,49			
Öfke	Evet	239	2,74	,47		1,227	,221
	Hayır	60	2,66	,53			
Düşmanlık	Evet	239	2,71	,50		1,011	,313
	Hayır	60	2,64	,50			
Sözel Saldırganlık	Evet	239	2,74	,53		,093	,926
	Hayır	60	2,73	,71			

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların serbest zaman engelleri ile baş etme stratejileri ve saldırganlık davranışları, lisanslı sporcu olma değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p>,05$).

Tablo 5. Spor türü değişkenine yönelik SZEBSÖ ve BPSÖ t-testi sonuçları

Alt Boyutlar	Spor Türü	n	\bar{X}	S	sd	t	p
Zaman Yönetimi Stratejileri	Takım	151	2,83	,59	297	,548	,584
	Bireysel	148	2,79	,63			
Beceri Kazanma Stratejileri	Takım	151	2,69	,64		-2,459	,580
	Bireysel	148	2,73	,64			
Kişilerarası İlişkiler	Takım	151	2,58	,61		-2,459	,015*
	Bireysel	148	2,76	,62			
İçsel Onaylanma Stratejileri	Takım	151	2,69	,72		-3,47	,729
	Bireysel	148	2,72	,77			
Fiziksel Uygunluk Stratejileri	Takım	151	2,67	,66		,108	,914
	Bireysel	148	2,66	,77			
Finansal Yönetim	Takım	151	2,74	,56		,863	,389
	Bireysel	148	2,69	,54			
Fiziksel Saldırganlık	Takım	151	2,83	,45		,466	,641
	Bireysel	148	2,81	,48			
Öfke	Takım	151	2,74	,48		,202	,840
	Bireysel	148	2,73	,48			
Düşmanlık	Takım	151	2,69	,47		-3,03	,762
	Bireysel	148	2,71	,53			
Sözel Saldırganlık	Takım	151	2,74	,55		,307	,759
	Bireysel	148	2,72	,58			

* $p<,05$

Tablo 5'te yer alan sonuçlar değerlendirildiğinde katılımcıların saldırganlık davranışları, spor türü değişkenine (bireysel-takım sporu) göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p<,05$). Spor türü değişkenine göre SZEBSÖ "kişilerarası ilişkiler" alt boyutunda ise bireysel sporcuların lehine anlamlı farklılık bulunmuştur ($t_{(297)}=-2,459$; $p<,05$).

Tablo 6. Yaş değişkenine ile SZEBSÖ korelasyon analizi sonuçları

	Zaman Yönetimi Stratejileri	Beceri Kazanma Stratejileri	Kişilerarası İlişkiler	İçsel Onaylanma Stratejileri	Fiziksel Uygunluk Stratejileri	Finansal Yönetim	SZEBSÖ (Toplam)
Yaş	r	-,040	-,014	-,074	-,016	-,024	,103
	p	,487	,816	,200	,783	,678	,077

Tablo 6'da yaş değişkeni ile SZEBSÖ arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yapılan korelasyon analizi sonuçlarını incelediğimizde, yaş değişkeni ile SZEBSÖ arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($p>,05$).

Tablo 7. Yaş değişkenine ile SZEBSÖ korelasyon analizi sonuçları

	Fiziksel Saldırganlık	Öfke	Düşmanlık	Sözel Saldırganlık	BPSÖ (Toplam)
Yaş	r	,125*	,069	,093	-,053
	p	,031	,236	,109	,360

* $p<,05$

Tablo 7’de yaş ile BPSÖ arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda katılımcıların yaş değişkeni ile BPSÖ toplamında ($r=,134$, $p<,05$) ve BPSÖ “fiziksel saldırganlık” alt boyutunda ($r=,125$, $p<,05$) pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

Tablo 8. SZEBSÖ ile BPSÖ korelasyon tablosu

Alt Boyutlar ve Toplam Puanlar		Fiziksel Saldırganlık	Öfke	Düşmanlık	Sözel Saldırganlık	Saldırganlık (Toplam)
Zaman Yönetimi Stratejileri	r	-,181**	-,223**	-,296**	-,235**	-,289**
	p	,002	,000	,000	,000	,000
Beceri Kazanma Stratejileri	r	-,148*	-,108	-,193**	-,224**	-,205**
	p	,011	,062	,001	,000	,000
Kişilerarası İlişkiler	r	-,193**	-,208**	-,214**	-,190**	-,251**
	p	,001	,000	,000	,001	,000
İçsel Onaylanma Stratejileri	r	-,129*	-,209**	-,193**	-,172**	-,217**
	p	,026	,000	,001	,003	,000
Fiziksel Uygunluk Stratejileri	r	-,060	,042	-,117*	-,148*	-,110
	p	,304	,466	,043	,010	,056
Finansal Yönetim	r	-,127*	-,134*	-,138*	-,149*	-,169**
	p	,029	,021	,017	,010	,003
SZEBSÖ (Toplam)	r	-,250**	-,273**	-,340**	-,325**	-,367**
	p	,000	,000	,000	,000	,000

** $p<,01$ * $p<,05$

Tablo 8’de üniversite öğrencilerinin SZEBSÖ ile BPSÖ arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik korelasyon analizi sonuçları yer almaktadır. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların SZEBSÖ ile BPSÖ arasında orta düzeyde negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-,367$, $p<,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma üniversite öğrencilerinin serbest zaman faaliyetlerine yönelik engel ile baş etme ve saldırganlık davranışlarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmada elde edilen sonuçlar alan yazın çerçevesinde tartışılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre serbest zaman engelleri ile baş etme stratejileri anlamlı farklılık göstermemektedir. Karaca (2016) üniversite öğrencilerinde cinsiyetin, serbest zaman engelleri ile baş etme stratejilerine anlamlı etkisinin olmadığını bulmuştur. Güler ve ark. (2020) ise öğrencilerin cinsiyet değişkeni ile SZEBSÖ “beceri kazanma stratejileri” alt boyutunda kadın katılımcıların lehine anlamlı farklılık bulmuştur. Beggs ve ark. (2005) cinsiyet değişkenine göre “kişilerarası ilişkiler” ile “finansal yönetim” alt boyutlarında erkek üniversite öğrencilerinin lehine; “içsel onaylanma” stratejileri alt boyutunda ise kadın üniversite öğrencilerinin lehine anlamlı farklılık tespit etmiştir. Benzer şekilde Koca, Hendersen, Aşçı ve Bulgu (2009) Türk toplum yapısında kadınların serbest zaman aktivitelerine katılım engelleri ve başa çıkma stratejileri üzerine yaptığı çalışmada, kadınların etkinliklere katılmak için sosyal çevre ve ailesinden onay alma stratejilerini geliştirdiklerini ifade etmiştir. Serbest zaman etkinliklerinde cinsiyete bağlı olarak oluşan kısıtlamalar (ailesel görev ve sorumluluklar ile aile onayı vb.) üniversite öğrencilerinde;

üniversiteyi bitirmiş, mezun ve hayata atılmış kişilere oranla daha az gözlemlenmesi mümkündür. Dolayısıyla bu durum üniversite öğrencilerinin serbest zaman engelleri ile baş etme stratejilerinin benzer olmasının sebebi olarak açıklanabilir.

Üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkenine göre BPSÖ “fiziksel saldırganlık” alt boyutunda anlamlı farklılık bulunmuştur. Fiziksel saldırganlık alt boyutunda erkek öğrencilerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Çalışmamızla örtüşmeyen şekilde Ağlamaz (2006) ile Kahraman (2015) cinsiyet değişkeni ile saldırganlık ölçeği toplam puanları arasında anlamlı farklılık tespit etmemiştir. Çalışmamızı destekler şekilde Toldos (2005), Yönet ve ark. (2016) ve Camadan ve Yazıcı (2017) yapmış olduğu çalışmada erkek öğrencilerin saldırganlıklarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Doğan ve Çötök (2020) üniversite öğrencileri üzerine yapmış olduğu çalışmada, cinsiyet değişkenine göre BPSÖ toplam puan ortalamaları ile “fiziksel” ve “sözel” saldırganlık alt boyutları arasında anlamlı farkın olduğunu ve erkek öğrencilerin saldırganlık davranışlarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Güler ve Özgörüş (2021) yetişkin bireyler üzerine yaptığı çalışmada erkek katılımcıların saldırganlık puanlarının BPSÖ “fiziksel”, “sözel” saldırganlık ve “öfke” alt boyutlarında anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu bulmuştur. Akıl (2018) üniversite öğrencilerinin saldırganlık düzeyini incelediği çalışmasında, BPSÖ toplamında ve “fiziksel saldırganlık” alt boyutunda erkek öğrencilerinin saldırganlık düzeylerini anlamlı olarak yüksek bulmuştur. Thomas ve Smith (2004) öğrenciler üzerine yaptığı çalışmasında kızların öfkeli olduğu zaman saldırganlığını içinde yaşadığı erkeklerin ise kızlara göre fiziksel saldırganlığa daha eğilimli olduğunu ifade etmiştir. Çelik ve Kocabıyık (2014) cinsiyetin fiziksel ve sözel saldırganlık üzerinde yordayıcı etkiye sahip olduğunu ve bu durumu gen dizilimi, cinsiyet rolleri ve hormonal farklılıklar ile açıklamıştır. Cinsiyet ile saldırganlık davranışları arasındaki ilişkinin incelendiği çalışma bulguları, çalışmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir. Erkek ve kadınların, yetiştirilme ve duyguyu dışa vurma biçimlerindeki farklılıklar, toplumsal cinsiyet rolleri erkeklerin saldırganlık davranışlarının anlamlı düzeyde yüksek olmasının sebebi olarak açıklanabilir.

Üniversite öğrencilerinin lisanslı sporcu olma durumları ile SZEBSÖ ve alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemektedir. Güler ve ark. (2020) spor yapma değişkenine göre SZEBSÖ toplam puanlarında ve “beceri kazanma stratejileri” alt boyutunda spor yapanların baş etme stratejilerini anlamlı düzeyde daha yüksek bulmuştur. Çalışmamızda üniversite öğrencilerinin lisanslı sporcu olma değişkenine göre BPSÖ alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmemektedir. Benzer şekilde Şeker ve Uslu (2020) üniversite öğrencilerinin rekreatif ve lisanslı olarak spor yapanların saldırganlık tutumlarını incelemiş ve anlamlı farklılık tespit etmemiştir. Aynı çalışmada lisanslı olarak spor yapanların, spor yapmayanlara göre saldırganlık tutumları anlamlı düzeyde daha yüksek tespit etmiştir. Bahadır ve Erdoğan (2016) lisanslı sporcu olma değişkenine göre öğrencilerin saldırganlık düzeyleri incelemiş ve lisanslı sporcuların, olmayanlara göre saldırganlıkları anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Hocalar (2018) spor lisesi öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada, lisanslı olarak spor yapma durumuna göre şiddet eğilimlerini incelediği çalışmasında, lisanslı olarak spor yapanların şiddet eğilimlerinin anlamlı olarak daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Bostancı, Oda, Şebin ve Erail (2017), Alp, Eraslan, Atay ve Özmütlu (2014) spor yapma değişkeniyle; Birinci (2019) ise lisanslı sporcu olma değişkeni ile saldırganlık düzeyi arasındaki ilişkiyi incelediği

çalışmalarında, araştırmamızın sonuçlarını destekleyen bulgular elde etmişlerdir. Sporcuların; spor yapma yaşı (Önel, 2021), sporculuk seviyeleri (Araz, 2017) ve spor branşı (Tutkun ve ark., 2010) saldırganlık davranışlarında etkili olabilmektedir. Dolayısıyla sporcuların lisanslı olarak spor yapmasının dışında bu faktörlerin de etkili olması araştırma sonuçlarımızı etkilemiş olabilir.

Üniversite öğrencilerinin spor türü değişkenine (bireysel-takım sporu) göre SZEBSÖ “kişilerarası ilişkiler” alt boyutunda anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bireysel spor yapan katılımcıların “kişilerarası ilişkiler” alt boyutunda puan ortalamaları anlamlı düzeyde daha yüksektir. Gezer (2010) yaptığı çalışmada takım sporları yapan sporcuların sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu bulmuştur. Takım sporu yapan üniversite öğrencileri antrenman ve müsabaka esnasında arkadaşları ile yeterli vakit geçirerek sosyalleşebilmektedir. Bu durum serbest zaman etkinliklerine katılım sağlarken arkadaş eksikliğini, bireysel sporculara göre nispeten daha az hissetmesine neden olabilir. Buradan hareketle bireysel sporcuların, serbest zaman etkinliklerine katılım engeli olan arkadaş eksikliğini daha yoğun hissetmesi “kişilerarası baş etme stratejilerini” geliştirmiş olabilir.

Üniversite öğrencilerini spor türü değişkenine (bireysel-takım sporu) göre BPSÖ alt boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bulgulardan hareketle bireysel ve takım sporu yapmanın, üniversite öğrencilerinin saldırganlık davranışları üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı söylenebilir. Çalışmamızın bulgularının destekler şekilde Aytan, Soyak ve Atilla (2019) üniversite öğrencilerinin spor türü değişkeni ile şiddet eğilimleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Tutkun, Çobanoğlu, Ağaoğlu ve Soslu (2010) ile Kafalı, Hünkar, Keçeci ve Demiray (2017) ise bireysel sporcuların saldırganlık tutumlarının anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu bulmuştur. Fakat Güvendi ve Keskin (2020) takım sporu yapanların saldırganlık puanlarını anlamlı olarak daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Literatürde bireysel ve takım sporu yapanların saldırganlık davranışlarının incelendiği çalışmalarda farklı sonuçların olduğu görülmektedir. Bireysel sporcuların müsabaka esnasında olumsuz durumların üstesinden gelme noktasında yalnız olması, karar vericinin kendisi olması, beklenen performansı gösterememesi, onları saldırgan davranışlara itebilir. Fakat çalışma sonuçlarında üniversite öğrencilerinin yaptığı spor türü, sporculuk seviyesi, spor yapma amacı gibi faktörler etkili olmuş olabilir.

Çalışma sonuçları üniversite öğrencilerinin yaş değişkeni ile serbest zaman engelleri ile baş etme stratejileri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir. Güler ve ark. (2020) yaş değişkeninin, üniversite öğrencilerinin serbest zaman engelleri ile baş etme stratejileri üzerinde anlamlı etkisinin olmadığını ifade etmiştir. Yağar (2016) yetişkin bireyler üzerine yaptığı çalışmada yaş değişkenine ile SZEBSÖ arasında anlamlı bir ilişki olmadığını; serbest zaman egzersizlerine katılım ile negatif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Çalışmamızda örneklem grubunun yaşlarının birbirine yakın olması serbest zaman katılımına bir engel oluşturmamış olabilir. Bunun sonucunda serbest zaman engellerine karşı benzer baş etme stratejileri geliştirmiş olabilirler.

Üniversite öğrencilerinin yaş değişkeni ile BPSÖ toplam puan ve “fiziksel alt boyutta” pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin yaşlarının arttıkça fiziksel ve genel saldırganlık davranışları da artmaktadır. Aksoy (2017) ise çalışmamızla örtüşmeyen şekilde yaşları düşük olan katılımcıların sıra ortalamalarının anlamlı düzeyde

yüksek olduğunu tespit etmiştir. Dalbudak ve ark. (2016) ile Akıl (2018) ise yaşın saldırganlık davranışları üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı tespit etmiştir. Çalışmamızın bulgularını destekler şekilde Fernández-González ve ark. (2014) çeşitli yaş gruplarına göre saldırganlık düzeylerini incelediği çalışmasında, psikolojik saldırganlığın yaşa bağlı olarak doğrusal bir şekilde arttığını tespit etmiştir. Wall ve Barth (2005) ile Bacıoğlu ve Özdemir (2012) yaptığı çalışmada katılımcıların yaşla birlikte saldırgan davranışlarının arttığını tespit etmiştir. Bu bulgular, araştırmamızdaki yaş ile saldırganlık arasında ilişkiyi desteklemektedir.

Çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinin serbest zaman engelleri ile baş etme stratejileri ile saldırganlık davranışları arasında negatif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kampüs içinde öğrencilere yönelik serbest zaman faaliyetleri artırılması önerilmektedir. Böylece hem öğrencilerin serbest zaman faaliyetlerine yönelik baş etme stratejileri geliştirilebilir hem de saldırganlık davranışları kontrol altına alınabilir. Farklı üniversiteler ile benzer çalışmalar incelenerek kampüs ve fiziki şartların serbest zaman engel ile baş etme stratejilerine etkileri incelenebilir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı- FY; İstatistik analiz- BA; Makalenin hazırlanması- FY, BA, MK; Verilerin Toplanması- FY, BA, MK tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Tarih: 18/01/2022

Sayı/Karar No: 01

KAYNAKLAR

- Ağlamaz, T. (2006). *Lise öğrencilerinin saldırganlık puanlarının kendini açma davranışı, okul türü, cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba öğrenim düzeyi ve ailenin aylık gelir düzeyi açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ondokuzmayıs Üniversitesi, Samsun.
- Akıl, A. M. (2018). Üniversite öğrencilerinde saldırganlığın bazı demografik özelliklerle ilişkisinin incelenmesi. *The Journal of Social Science*, 2(3), 29-37. doi: 10.30520/tjsosci.406875.
- Aksoy, K. (2017). Çalışanların fiziksel aktivite düzeyi ile saldırganlık düzeyi arasındaki ilişki: Afyonkarahisar'da bir uygulama. *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 21-30. doi: 10.32706/tusbid.367322.
- Alp, M., Eraslan, M., Atay, E., ve Özmutlu, İ. (2014). Düzenli spor yapan ve yapmayan çocukların sosyo-demografik özelliklerine göre saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 1(1), 26-30.
- Araz, G. Y. (2017). *Spor yapan bireylerin kaygı düzeyleri, saldırganlık eğilimleri ve yaklaşma-uzaklaşma tepkilerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Ayhan, B. ve Bilge, Ö. (2020). Examining the relationship between leisure attitude and life satisfaction levels of university students. *International Journal of Sport Culture and Science*, 8(3), 154-166. doi: 10.14486/IntJSCS.2020.605.

- Aytaç, Ö. (2002). Boş zaman üzerine kuramsal yaklaşımlar. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12, 231-260.
- Aytan, M., Soyal, M., ve Attila, A. (2019). Takım sporu ve bireysel spor yapan spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin incelenmesi (İstanbul Esenyurt Üniversitesi Örneği). *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 20-29.
- Bacıoğlu, S. D., ve Özdemir, Y. (2012). İlköğretim öğrencilerinin saldırgan davranışları ile yaş, cinsiyet, başarı durumu ve öfke arasındaki ilişkiler. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 169-187.
- Bayram, Y. (2012). *Spor yapan ve yapmayan 14-18 yaş grubu öğrencilerin saldırganlık tutumlarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Beggs, B. A., Elkins, D. J., & Powers, S. (2005). Overcoming barriers to participation in campus recreational sports. *Recreational Sports Journal*, 29(2), 143-155. doi:10.1123/rsj.29.2.143.
- Birinci, R. (2019). *Spor yapan ve yapmayan bireylerin benlik saygısı ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- Bostancı, Ö., Oda, B., Şebin, K., ve Erail, S. (2017). 11-13 yaş öğrencilerin spor yapma durumlarına göre iyimserlik ile saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(4), 205-217.
- Buss, A. H., & Perry, M. (1992). The Aggression Questionnaire. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(3), 452-9.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demiral, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Camadan, F., ve Yazıcı, H. (2017). Üniversite öğrencilerinde gözlenen saldırganlık eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(2), 225-234.
- Cengiz, R., Koçak, F., ve Sunay, H. (2018). Investigation of the level of anger and impulsive behavior of the high school of physical education and sports students. *Sportmetre*, 16(1), 29-38. doi:10.1501/Sporm_0000000339.
- Crawford, D.W., Jackson, E.L., & Godbey, G. (1991). A hierarchical model of leisure constraints. *Leisure Sciences*, 13(4), 309- 320. doi:10.1080/01490409109513147.
- Çelik, H., ve Kocabıyık, O. O. (2014). Genç yetişkinlerin saldırganlık ifade biçimlerinin cinsiyet ve bilişsel duygu düzenleme tarzları bağlamında incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 139-155.
- Dalbudak, İ. (2012). *13-15 Yaş arası görme engelli sporcuların stres ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Dalbudak, İ., Yiğit, Ş. M., Ramazanoğlu, F., Beyleroğlu, M., Gökyürek, B., ve Okan, İ. (2016). Spor bilimleri fakültesindeki performans sporcusu ve spor yapmayan meslek yüksekokulundaki öğrencilerin duygusal zekâ ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi (Isparta örneği). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(4), 51-66.
- Daniel, D. M., Army, R. H., & Nancy, B. R. (2008). *Kraus' recreation and leisure in modern society. (8th Edition)*. Boston: Jones and Barlett Publishers.
- Doğan, T., ve Çötök, N. A. (2020). Mutluluk saldırganlık ilişkisine yönelik bir araştırma. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(11), 275-299. doi:10.32739/uskudarsbd.6.11.77.
- Elkin, N., ve Karadağlı, F. (2016). Üniversite öğrencilerinin öfke ifade ediliş tarzı ve ilişkili faktörler. *Anadolu Kliniği*, 21(1),64-71. doi:10.21673/anadoluklin.180680.
- Elkins, D. J. (2004). *Levels of perceived constraint: A comparative analysis of negotiation strategies in campus recreational sports*. Unpublished doctoral dissertation. Indiana University, Bloomington.
- Erdoğan, Ç. H., ve Bahadır, Z. (2016). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(33), 33-48.
- Fernández-González, L., O'Leary, K. D., & Muñoz-Rivas, M. J. (2014). Age-related changes in dating aggression in Spanish high school students. *Journal of Interpersonal Violence*, 29(6), 1132-1152. doi: 10.1177/0886260513506057.
- Gezer, E. D. (2010). *Farklı spor branşlarındaki sporcuların sosyal beceri düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

- Güler, C., Demirel, D. H., Çakır, V. O., ve Budak, D. (2020). Serbest zaman engelleri ile baş etme stratejileri: Üniversite öğrencileri örneği. *Turkish Studies-Social Sciences*, 15(4), 1919-1930. doi: 10.29228/TurkishStudies.43508.
- Güler, K., ve Özgörüş, Z. (2021). Yetişkin bireylerde saldırganlık ve yalnızlık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(43), 6635-6661. doi: 10.26466/opus.925687.
- Güvendi, B., ve Keskin, B. (2020). Sporcuların antrenörlerinden algıladıkları etik dışı davranış algısına göre saldırganlık ve öfke davranışlarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 134-145. doi: 10.31680/gaunjs.718565.
- Henderson, K.A., & Bialeschki, M.D. (1993). Exploring an expanded model of women's leisure constraints. *Journal of Applied Recreation Research*, 18(4), 229-252.
- Hocalar, A. (2018). *Spor lisesi öğrencileri ile diğer liselerde öğrenim gören öğrencilerin şiddet ve atılganlık eğilimlerinin karşılaştırılması*. Yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Hubbard, J., & Mannell, R.C. (2001). Testing competing models of the leisure constraint negotiation process in a corporate employee recreation setting. *Leisure Sciences*, 23(3), 145-163.
- Jackson, E.L., & Burton, T.L (1999). *Leisure Studies: Prospects for the Twenty-First Century*. State College PA: Venture Publishing.
- Jun, J., & Kyle, G.T. (2017). The effect of identity conflict/facilitation on the experience of constraints to leisure and constraint negotiation. *Journal of Leisure Research*, 43(2), 176-204. doi: 10.1080/00222216.2011.11950232.
- Kafalı, S., Hünkar, İ., Keçeci, O., ve Demiray, E. (2017). Bireysel spor ve takım sporu yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin araştırılması. *Journal of International Social Research*, 10(50), 386-391.
- Kahraman, S. (2015). *Ergenlerde bağlanma stillerinin saldırganlık davranışları ve depresyon düzeyi ile ilişkisi*. Yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi, Antalya.
- Karaca, A. A. ve Yerlisu Lapa, T. (2016). Serbest zaman katılımı, psikolojik iyi olma ve serbest zaman engelleri ile baş etme stratejilerinin üniversite öğrencileri üzerinde incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 3293-3304. doi:10.14687/jhs.v13i2.3778.
- Kılbaş, Ş. (2004). *Rekreasyon boş zamanı değerlendirme (3. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kim, B., Heo, J., Chun, S., & Lee, Y. (2011). Construction and initial validation of the leisure facilitator scale. *Leisure/Loisir*, 35(4), 395-401. doi: 10.1080/14927713.2011.648402.
- Koca, C., Hendersen, K. A., Aşçı, F.H., ve Bulgu, N. (2009). Constraints to leisure-time physical activity and negotiation strategies in Turkish women. *Journal of Leisure Research*, 41(2), 225-251.
- Little, D.E. (2000). Negotiating adventure recreation: How women can access satisfying adventure experiences throughout their lives. *Loisir et societe/Society and Leisure*, 23(1), 171-195. doi: 10.1080/07053436.2000.10715608.
- Liu, J., Lewis, G., & Evans, L. (2013). Understanding aggressive behavior across the life span. *Journal of Psychiatric Mental Health Nursing*, 20(2), 156-68. doi: 10.1111/j.1365-2850.2012.01902.x.
- Madran, H. A. D. (2012). Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği'nin türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(2), 1-6.
- Önel, S. (2021). *Ortaöğretim öğrencilerinin sportmenlik davranışları ile saldırganlık düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Ramirez, J. M., & Andreu, J. M. (2006). Aggression and some related psychological constructs (anger, hostility, and impulsivity): Comments from a research project. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 30(3), 276-291. doi: 10.1016/j.neubiorev.2005.04.015.
- Raymore, L.A. (2002). Facilitators to leisure. *Journal of Leisure Research*. 34(1), 37-51.
- Samdahl, D.M., & Jekubovich, N.J. (1997). A critique of leisure constraints: Comparative analyses and understandings. *Journal of Leisure Research*, 29(4), 430-452. doi: 10.1080/00222216.1997.11949807.
- Sarol, H. (2017). Bireylerin fiziksel aktiviteye katılımını engelleyen ve kolaylaştıran faktörlerin belirlenmesi, *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4354-4364. doi:10.14687/jhs.v14i4.5121.
- Staicu, M.L., & Cutov, M. (2010). Anger and health risk behaviors. *Journal of Medicine and Life*, 3(4), 372-375.

- Stebbins, R. A. (2011). *The Idea of leisure. (1st Edition)*. New York: Transaction Publishers.
- Şeker, İ., ve Uslu, T. (2020). Spor yapan ve spor yapmayan üniversite öğrencilerinin sosyal beceri, saldırganlık ve spor ahlakı düzeylerinin incelenmesi: Harran üniversitesi örneği. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(2), 172-189. doi: 10.16991/nesjournal.235.
- Thomas, S. P., & Smith, H. (2004). School connectedness, anger behaviors, and relationships of violent and nonviolent American youth. *Perspectives in Psychiatric Care*, 40(4), 135-148. doi: 10.1111/j.1744-6163.2004.tb00011.x.
- Toldos, M. P. (2005). Sex and age differences in self-estimated physical, verbal and indirect aggression in Spanish adolescents. aggressive behavior: *Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 31(1), 13-23. doi: 10.1002/ab.20034.
- Tutkun, E., Güner, B. Ç., Ağaoğlu, S. A., ve Soslu, R. (2010). Takım sporları ve bireysel sporlar yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 23-29.
- Türkmen, İ., ve Yaşartürk, F. (2021). Formasyon eğitimindeki öğrencilerin boş zaman yoluyla stresle baş etme stratejileri ve öğrenme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 459-471. doi:10.25307/jssr.972686.
- Wall, A., & Barth, R.P. (2005). Aggressive and delinquent behavior of maltreated adolescents: Risk factors and gender differences. *Stress, Trauma, and Crisis*, 8(1), 1-24. doi:10.1177/10634266030110030501.
- Yağar, G. (2016). *Yetişkin bireylerde egzersizde davranışsal düzenlemeler, serbest zaman engelleriyle baş etme stratejileri ve fiziksel aktivite düzeyi ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Yaşartürk, F. (2016). *Elit düzeydeki sporcuların rekreatif etkinlik tercihlerinde tutum, sıkılma algısı ile yaşam doyumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Yaşartürk, F. (2019). Analysis of the relationship between the academic self-efficacy and leisure satisfaction levels of university students. *Journal of Education and Training Studies*, 7(3), 106-115. doi:10.11114/jets.v7i3.3988
- Yaşartürk, F., Uzun, M., İmamoğlu, O., ve Yamaner, F. (2016). Sedanter kadınların rekreatif etkinliklere katılımlarının önündeki engellerin incelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 4(Special Issue 3), 789-803. doi:10.14486/IntJSCS628.
- Yaşartürk, F., Akay, B., ve Ayhan, B. (2021). The relationship between leisure management and exam anxiety levels of university students. *Pakistan Journal of Medical and Health Sciences*, 15(10), 2915-2921. doi:10.53350/pjmhs2115102915.
- Yaşartürk, F., Bilgin, Ü., ve Yaman, M. (2017). Determination of the recreative tendencies of high school and college students (Bartın province sample). *The Online Journal of Recreation and Sport*, 6(1), 17-31.
- Yerlisu Lapa, T., ve Köse, E. (2018). Serbest zaman engelleri ile engellerle baş etme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi: keşifsel bir çalışma. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(2), 356-375. doi: 10.33459/cbubesbd.440506.
- Yerlisu Lapa, T. (2014). Leisure negotiation strategies scale: A study of validity and reliability for university students. *South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation*, 36(3), 201-215.
- Yılmaz, E., Coşkun, E. Y., ve Karaca, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp*, 8(2), 71-79.
- Yönet, E., Çalık, F., Yaşartürk, F., ve Çimen, K. (2016) Lise öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılımları ile saldırganlık-şiddet eğilimlerinin incelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 4(Special Issue 1), 368-382. doi:10.14486/IntJSCS563.

